

AZERBAIJAN

AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL: 5

Temmuz - Ağustos 1956

SAYI: 4-5 (52-53)

İÇİNDEKİLER

Aydınlatma Dâvası	★
Azerî Kardeşlerime (Şiir)	Ahmet KURALKAN
Azerbaycan'ın İstiklâl Beyannamesi ve Milli Hâkimiyet Devrinin Büyük İşleri	Süleyman TEKİNER
30 Ağustos Zafêr Bayramımız	A. V.
İstiklâl (Şiir)	Teymur ATEŞLİ
Şeyh San'an (Manzum Piyes)	Hüseyin CAVID
Bir Gül Ektim (Şiir)	Ahmet CEVAD
Azerbaycan İstiklâl Savaşından Sahneler	A. Vahap YURTSEVER
Hop-Hop Nâme'den Parçalar (Şiir)	A. SABİR
Müstakil Demokratik Azerbaycanın Doğduğu Gün	Süleyman TEKİNER
Benim (Şiir)	A. Bekir ÖZCAN
Rus Perhizi ve Turşusu	Kadircan KAFLI
Türkistan Mücahitlerine (Şiir)	Ali VOLKAN
Acı Bir Kayıp	★
Babaoğlu Ali Esat Altunkaya'yı Kaybettik	Dr. Mehmet KENGERLİ
Albay Salih Aksoy'u Kaybettik	★

Elxan uşşur

Acı Bir Kayıp

1956 Ağustos sonlarına doğru, en eski hemşehrilerimizden Bay Mehmet Halit Tanrıkulu'yu kaybettik.

Halit Beyin babası, kendi anılarına göre, daha Birinci Dünya Savaşı sıralarında Azerbaycan'ın Şemahi şehrinde Çarlık zabıtası ile arasında çıkan bir münakaşadan dolayı yurdunu terkederek Türkiye'ye iltica etmiş ve İstanbul'da yerleşerek bir müddet Sultan Hamit sarayında mahrukat işleri müdürlüğünü yapmıştır.

Böylece, Azerbaycanlı bir babadan ve İstambullu bir amadan doğmuş bulunan merhum Halit Bey, kendi memleketini hiçbir zaman görmemiştir. Fakat buna rağmen Halit Beyin asıl kalbi daimâ memleket aşkı ve hasretiyle sızlamıştır. Babasının Şemahi civarında «Bico» isimli bir köyde doğmuş olduğunu söyler ve bu küçük köye dair pederinden duyduğu birçok hâtıraları dâimâ anlatıp dururdu. Âdetâ bu köy ve onunla birlikte bütün Azerbaycan bir «arzu mev'ud» gibi kendi fikir ve hayalinde cilvelenip duruyordu. Hattâ bu köye dair elde ettiği bazı resimleri de en kıymetli bir hâtırâ olarak daimâ evinde muhafaza ediyordu.

Kendisi ile görüşen her dost ve tanıdığı babasından ve hacca gitmek üzere memleketten gelerek evlerine misafir konan hemşehrilerinden duyduğu hâtırâ ve hikâyeleri derin bir zevkle anlatırdı. Asıl şayanı dikkat olan ciheti şudur ki, Azerbaycan'ı görmemiş bulunan Halit Bey, Azerî Türk lehçesine, gelenek ve göreneklerine derin bir vukuf kesbetmiş bulunuyordu.

Uzun seneler boyunca İstanbul'da muallimlikle iştigal etmiş bulunan Halit Bey, öğrenciler ve öğretmenler muhitinde kendisine karşı derin bir sevgi ve saygı hisleri yaratmış, vekar ve temkiniyle temayüz etmiş nadir şahsiyetlerden biri idi. Halit Bey, bütün ıvır ve hareketleriyle, yaşama, konuşma ve çalışmalarını ile hakiki bir öğretmen ve gerçek bir terbiyeci idi. Onun sohbetlerini dinlemek saadetine nail bulunmuş olan kimseler ince nüktelerinden, derin fikir ve mütalâalarından, şark edebiyatına dair vukuf ve ihata-sından, din sahasındaki etraflı ve feyizli düşüncelerinden dâima istifade etmek fırsatını bulmuşlardır.

Halit Bey, merhum Mehmet Emin Resulzade'nin en yakın dostlarından sayılıyordu. Emin Bey, Halit Beyden dâimâ derin bir sevgi ve saygı ile bahs ederdi. Aralarında zaman zaman mükâtebe ve muhabere devam ediyordu. Emin Bey'in vefatından sonra Halit Bey'in yazdığı taziyet mektubu, kendisinin Resulzade'ye karşı nekadarderin bir takdir ve sitayiş hisleri ile bağlı bulunduğunu göstermektedir.

Halit Beyin Salıpazarı Yokuşundaki mütevazî evi âdetâ Azerbaycanlıların bir uğrağı haline gelmişti. Böyle nâdir bir şahsiyeti kaybetmekle hepimiz en iyi ve en tecrübeli dostlarımızdan birini toprağa teslim etmiş bulunuyoruz. Kendisine Cenabı Hak'tan gani gani rahmetler ve kederdide yeğenlerine başsağlığı dileriz.

«Nur içinde yatsın!

AZERBAYCAN

Babaoğlu Ali Esat Altunkaya'yı kaybettik

Dr. Mehmet KENGERLİ

A. Esat Altunkaya 1899 yılı ilkbaharında Azerbaycan'ın Kuba şehrinde bir tüccar ailesinde doğmuştur. Küçük yaşlarında Arapça, Farsça ve Rusçadan hususî öğretmenler yanında ders almış, sonradan tahsiline devam için Bakü'ye gelmişse de, 1918 senesinde Azerbaycan'ın millî istiklâlini ilân etmesi üzerine, tahsilini yarıda bırakarak, Millî Azerbaycan ordusuna intisap etmiş; Bakü, Kuba, Yevlak ve Zakatala'da Rus bolşevik ordularına karşı muhârebelere iştirâk ettikten sonra, Ermeni ve Rusların katliâmına mâruz kalan Şuşa şehrine sevkedilmekte olan millî birliklere gönüllü olarak katılmış ve bu tarihî şehrin müdafaasında yaralanmıştır. 1928 yılında Kuba'daki millî ayaklanmaya, 1930 da ise Haçmaz ve Kusarçay hareketlerine katılmıştır.

Ziraat Fakültesinin Entomoloji Şubesinden mezun olan merhum, İkinci Cihan Harbinde Almanlara iltica etmiş ve gönüllü olarak Alman ordusuna yazılarak, teğmen rütbesiyle harbin sonuna kadar şark cephesindeki birliklerde Rus ordularına karşı elde silâh çarpışmıştır.

Onu ilk defa olarak 1943 senesinin Ekiminde, çetin bir muharebeden sonra, ikinci defa Rusların muhasarasından geri aldığımız Herson şehri civarında, Dinepr Nehri sahilindeki ıssız bir kasabık içerisinde karlara boyanarak inliyen Azerî fedailer arasında silâhına sınıksız sarılmış surette görmüş, azimkâr, cesaretli oluşuna ve yüksek mâne-

viyatına hayran kalmıştım. Görevli bulunduğum 182. Alman Schutzman taburu komutanı ile birlikte tamamen imha edildiği halde, bu kahraman Azerî vatan severi yanındaki 15 kişi ile üç gün muhasarada kalmış ve fazla kan zayi etmesine rağmen teslim olmamıştı. Bunun üzerine, kendisi 742 No.lu Arme Feldlazarett'e kaldırılmış, Alman makamları tarafından III. dereceli yaralanma nişanı ve II. dereceli piyade tarruz madalyası ile taltif edilmek suretiyle adı geçen hastahaneye teknik idare âmiri olarak tâyin edilmiştir.

Onu, ikinci defa olarak, müttefiklerin zaferinden sonra, 1945 senesinin Temmuz ayında Almanya'nın Fulda şehrine gelişimde istasyon garında, müttefik işgal kuvvetleri tarafından Kaf

kasıyalı Türklerin, hususî surette hazırlanmış katarlarla cebren Rusya'ya icade edildikleri acı bir günde, kendisi ile beraber getirdiği sivillere mahsus elbiseleri sevk edilmekte olan Azerî kardeşlerine elaltından giydirerek kaçırdığı zaman görmüş ve kendi hayratına malolabilecek bu tehlikeli işe giriştiğinden ve eski metanetini halen muhafaza etmekte olduğundan ona karşı sevgi ve bağlılığım bir kat daha artmıştı.

1946 senesinde Mittenwald'daki muhacirler kampında Türkler tarafından kurulan «Akın Kulübü» ve onun organı olan «Akın» Mecmuasının genel sekreterliğini yapmış ve bu arada Türkçe bilmiyen Şimalî Kafkasyalı kardeşlerimize Türk alfabesi ve dilinin öğretilmesinde büyük gayretler sarfetmiştir.

Anavatanına geldikten sonra, Ada-

na Milletvekili Sayın Sinan Tekelioğlu'nun yeğeni Ayşe Hanımla evlenmiş, ilk önce Ziraat Fakültesinin Entomoloji Enstitüsünde, müteakiben de T.M.O. Laboratuvarının karışık analizler şubesinde, feragat ve azimle çalışmakta iken, 4.8.1956 Pazar günü saat 23 te kendi evinde âni olarak bir kalb krizi neticesinde fâni dünyaya gözlerini yumarak Hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Şimdi o, Asri Mezarlıkta, ada 171, parsel 39 daki ebedî istirahatgâhında.. Evet, onu kaybettik, fakat onun güler ve mahzun yüzü, sağlam yapılı vücudunun dinamik hareketleri, itimâd telkin edici canlı gözleri, biz dostları yaşadıkça, gözlerimizde; üstün kültürü, olgunluğu, hoş sohbeti, neşe ile anlattığı fıkrâ ve nükteleri ise hatıralarımızda daimâ yaşayacaktır.

Cenabı Hak aziz ruhuna gani gani rahmet eylesin..

T. C.

ZİRAAT BANKASI

Yurt içinde 532 Şube ve Ajansı, dünyanın her tarafındaki muhabirleriyle sayın müşterilerinin emrindedir.

Vadeli, vadesiz tasarruf hesapları
1956 ikramiye tutarı

2. 000. 000 Liradır.

BU ZENGİN PLANDA

Gayrimenkuller, dolgun para ikramiyeleri, eşya, traktörler, ziraat aletleri bulunmaktadır.

Albay Salih Aksoyu Kaybettik

3 Temmuz 1956 senesinde, uzun süren ağır bir hastalıktan sonra, Ankara'da gözlerini fâni hayata yuman hem şehrimizden merhum Topçu Albayı Salih Aksoy (Sultanzade), 1313 senesinde Azerbaycan'ın Nahcivan eyaletinde mahallî eşraftan Sultanzade Mehmet Cafer Efendi ve Selime Hanımın çocukları olarak dünyaya ayak basmıştı.

1918 yılında kurtarıcı Türk Ordusunun, Rus istilâsı altında bulunan Azerbaycan'ın yardımına koşması neticesinde ikinci başkentimiz Gence'de tesis olunan askeri talimgâhtan mezun olan Salih Bey, 28 Mayıs 1918'de Azerbaycan istiklâlinin ilân edilmesinden sonra, Millî Orduya intisap etmiş ve memleketin 27 Nisan 1920'de tekrar Rusya tarafından işgali üzerine İran yolu ile bütün teçhizatı ile birlikte Türkiye'ye sığınan ve bilfiil Anadolu İstiklâl Savaşlarına katılan Birinci Azerbaycan Süvari Alayının Topçu Bataryasında takım subayı olarak vazife görmüştü. Bu suretle merhum Salih Bey, Kâzım Karabekir komutasındaki orduya iltihak ederek Kars-Gümrü ileri hareketine bizzat iştirâk etmişti.

Daha sonra, Salih Bey, İstanbul Harbiyesine 1928 senesinde dahil olarak, askeri tahsilini ikmal ve 1929 senesinde Topçu Okulundan mezun olmuştur.

1933 senesinde yüzbaşı, 1940'da Binbaşı, 1946'da Yarbay ve 1950'de Albay

rütbesine yükselen merhum Salih Bey, şan ve şerefle geçen askerlik hayatından 1955'te emekliye ayrılmıştır.

Albay Salih Beyin 1935 senesinde evlenmiş olduğu Öğretmen Bn. Zekiye Aksoy'dan Ayla adında bir kızı, Atilla ve Aydın isimlerini taşıyan iki erkek çocuğu olmuştur.

Derneğimiz ve bütün hemşehrilerimiz adına Aksoy ailesine derin tâziyetlerimizi sunar, hepsine başsağlığı ve uzun ömürler dileriz.

Merhum Salih Bey'e ise Cenabıhaktan mağfiretler istirham ederiz.

«AZERBAJYCAN»